SUPLIMENTUL I

LA

NOUA REVISTĂ ROMÂNĂ

No. 6. 15 MARTIE 1900 VOL. I.

Scrisorĭ de peste munți.

Nu vă puteți închipui cît mă simt de vesel și fericit că încă n'am ajuns membru al academieĭ române! Numaĭ un gînd îmĭ micșorează din vreme în vreme veselia, gîndul că odată soarta nemiloasă o să mă scoată și pe mine din ceata muritorilor și o să mă facă nemuritor dîndu-mĭ un fotoliŭ de academician.

Dar la ce să-mĭ întunec fruntea cu gînduri ce poate nicĭ odată nu se vor întrupa? *Carpe diem!* a cîntat bătrînul Horaț și eŭ 'l ascult, mă bucur de starea mea actuală și sunt vesel că încă nu's academician.

Pînă eștĭ numaĭ scriitor tînăr, muritor ca toțĭ muritoriĭ, eștĭ liber ca o fetiță ce aleargă sburdalnică prin cîmpia înfloritĭ și rupe de aicĭ o floare și de dincolo una și le strînge apoĭ în un buchet disordinat și frumos, frumos chiar prin disordinarea luĭ... Fetița însă ajunge cu vremea pe mînile boneĭ și ca prin vrăjire dispare veselia și sburdălnicia, ce-ĭ ședea atît de bine.... Serioasă trebue să treacă pe lîngă oameni, nu-ĭ maĭ e permis să rîdă de prostiile ce le comit alțiĭ, căcĭ nu se cuvine!... Supusă legilor etichetеĭ se prefăce în o păpușă rece, plictisitoare... hu! sgribur deja gîndindu-mă la ea...

Academia mi se pare o ast-fel de bonă și de aceea mă simt atît de vesel și fericit, că încă nu's academician.

De-aș fi academician ar trebui să scriŭ și să mă port atît de serios și demn! Ar trebui să fac cu orĭ-ce prilej o față așa de serioasă încît nu m'aș putea reținea să—nu rîd de mine însu-mĭ.

Ce-ĭ drept, legăturile ce te leagă de «bona» aste sunt legăturĭ de roze, dar totuș sunt numaĭ legăturĭ... și mie-mĭ place libertatea, libertatea fără marginĭ, fără hotare... îmĭ place neatîrnarea.

De aș primi să port aceste legăturĭ m'aș simți martir și eŭ urăsc martiriĭ! Nu urăsc martiriĭ, carĭ luptînd și-aŭ vărsat sîngele, care fără preget și-aŭ jertfit viața în interesul libertățiĭ... O, nu! Înaintea acestora—de-ar reînvia — aș cădea în genunchĭ și abia aș cuteza să-mĭ ridic ochiĭ spre eĭ... Nu, eŭ urăsc masa de martirĭ, carĭ plinĭ de resignare iaŭ asupra lor rușinea martiruluĭ... Dar la urma urmelor maĭ sunt aceștia martirĭ? De la martiriŭ și pînă la lașitate nu-ĭ de cît un pas.

Ce înseamnă a fi martir? A fi martir înseamnă a suferi pe nedreptul! E martiriŭ cînd sufere unul, e martiriŭ măreț cînd sufere zece, e martiriŭ înălțător ce-ți dă puterĭ nouĭ, cînd sufere o sută, dar cînd sufere o mie, cînd sufere zecĭ de miĭ, cînd sufere un popor întreg, înceată martiriul și începe lașitatea!

O și noĭ avem atîta amar de martirĭ! Martirĭ ne creștem noĭ încă de pe băncile școliĭ...

Și văd deja vremile, cînd n'o să maĭ avem nemartirĭ, cînd din toate unghiurile o să peregrineze Româniĭ—ca la un loc sfînt—la colțul de pămînt, unde-și doarme somnul de vecĭ cel din urmă nemartir... și o să-ĭ sărute poalele sdrănțurosuluĭ suman păstrat ca o relicvie scumpă din veacurĭ în veacurĭ și cu cucernicie o să le arete urmașilor icoana spălăcită de vremĭ a celuĭ din urmă eroŭ...

O, o sută de martirĭ maĭ puținĭ sunt o sută de luptătorĭ maĭ mulțĭ, o sută de martirĭ maĭ puținĭ și chestia noastră națională e sal...

Dar iată-mă adîncit în politică. Pe semne n'am banĭ! Așa suntem noĭ cești de dincoace! La noĭ cînd înceată baniĭ începe politica. Pînă avem banĭ — fie-cît de puținĭ — stăm departe de orĭ-ce mi-

şcare politică, dar îndată ce am ajuns la cel din urmă ban ne aruncăm orbiş în braţele politicei!

Şi politica e o amantă costisitoare, cere jertfe nesfîrşite şi noi voind să ne arătăm iubirea — jertfim în lipsă de bani: principii, convingeri, prietini, cunoscuţi, soţii şi fete... toate, toate le aducem jertfă pe altarul naţiunii.

Mai zilele trecute mi-a venit o idee îndrăsneaţă. Ştiţi, era iarăşi vorbă de monumentul de a se ridica întru amintirea neuitatului nostru Iancu.

— Dacă toţi Românii — mi-am zis în gînd — dacă toţi Românii cîţi au jurat vre-odată «să moară mai bine în luptă, cu glorie deplină decît să fie sclavi iarăşi pe vechiul nost pămînt», dacă toţi aceştia ar ridica de pe uliţă fie-care numai cîte o pietricică şi ar da-o drept obol spre ridicarea unui monument—piramida lui Cheops de la Gizeh—dacă ar fi fiinţă omenească—ar schimba de mînie la feţe, cum schimbă mereu anonimul colaborator şi critic bucureştean al «Familiei»!

Acest «cameleon literar» de atîtea ori şi-a schimbat deja culoarea, încît nu mai ştii care e adevărata lui culoare... Azi e verde, mîine roşu, apoi iarăşi albastru şi aşa neîntrerupt inainte...

Peste tot s'a încuibat la noi un obiceiu rău şi foarte primejdios în urmările sale: cînd lăudăm ne tipărim numele cu litere de un deget, cînd atacăm ne ascundem sub masca anonimităţii ..

Ne linguşim, ca să ne cîştigăm prietini şi dăm din ascuns ca să nu ne cîştigăm duşmani şi zicem că facem «critică literară»!

Oradea Mare.

I Iosif Scropul.

Cronică muzicală.

Concertele simfonice atrag, ca în toţi anii, la Ateneu publicul iubitor de muzică bună şi bine executată.

Aceste concerte, date de o orchestră care întruneşte primele forţe muzicale din Capitală sub conducerea d-lui Ed. Wachmann, s'au impus, în vieaţa noastră artistică, ca o instituţiune permanentă.

Orî-ce elogiu adus acestor audiţiuni muzicale excelente ar fi de prisos, şi în ceea ce priveşte alcătuirea programului şi în ceea ce priveşte execuţiunea şi dirijarea.

Ar fi de dorit însă — poate — ceva mai multă varietate. Aşa de pildă în programul concertului al II-lea, — în care figurau Mozart, Berlioz, Gluck, Liszt, Wagner,—doar *ariile de balet* au adus pînă la un punct o notă mai naivă şi oare-care umor.

De asemenea credem că explicaţiunea literară a *Vînătoarei regeşti* de Berlioz—aşa zisă: muzică descriptivă—mai bine ar fi lipsit. Compositiunea este admirabilă în sine, şi încercarea de a urmări pe text desfăşurarea acţiunei *descrise* (?) prin muzică, absoarbe o parte din atenţia publicului în dauna compositiei însăşi. Acelaş lucru cu *Preludiile* filosofico-muzicale de Liszt...

Textul explicativ e bun numai la *Visul unui reservist*...

Cu privire la pescării

Se ştie ce imens cuprins şi ce noian nemăsurat de ape, învălue, pătrunde, străbate în toate senzurile, planeta pe care noi o locuim, pămîntul. Lăsînd de-o parte rolul ce-l joacă aceste ape în economiea globului, de interesul nostru este să ne dăm seamă: ce rol au avut ele, apele astea, în susţinerea vieţei animale. Adîncurile lor, atît de îmbelşugate în materii hrănitoare, de îndată ce li s'au coborît temperatura la gradul priitor organizărei şi desvotărei vieţei, din fierberea de odinioară, s'au populat adîncurile acestea, cu acea mulţime de vietăţi, ce trebuia să devie omului cea mai începătoare şi mai substanţială hrană. Şi mulţămită lipsei de îngrădire în care se găsesc firesce apele, şi mulţămită uşurinţei de mişcare sau de plutire în ele, şi a hranei nemonopolizate de nimeni şi din bielşug în toată unda, populaţiea aceasta, a apelor, a luat o estindere nemăsurat de mare. Cu vrmea s'au diferenţiat specii, unele au dobîndit organe mai puternice, dinţi mai tăioşi, gură mai mare, au dobîndit deprinderi răpitoare, de nimicire. Mai în de obşte însă, şi-a avut fie-care adîncimea şi hrana de nevoe, în care s'a mişcat în tot largul, şi lupta dintre specii nu a produs pustiiri, s'aducă nimicirea totală a celor-l'alte sau să împuţineze masa. Reproducerea s'a întîmplat normal, s'ar putea zice că nu a fost stînjinită nici cum, şi toate speciile au putut să-şi ducă pînă la capăt şi desvoltarea inerentă naturei lor, precum şi viaţa ce le era firesce dată. Şi populaţiea apelor a fost de a pururea într'o îmbelşugare mare.

In nişte asemenea condiţii, cînd a fost vremea

să se diferenţieze în lume speciea om, privirile acestuĭa s'aŭ îndreptat din capul loculuĭ spre ape. Atmosfera în care se mişcă omul, neapărată în susţinerea vieţeĭ sale, n'a fost destulă numaĭ ea pentru acest scop. Pe lîngă trebuinţa de respirare, omul a maĭ simţit îmboldirea de sete. A alergat la apă. Şi adăpîndu-se din ea, a străbătut cu ochiĭ în limpezimea-ĭ şi a văzut acele vietăţĭ ce mişunaŭ în ea, într'aşa mare număr, cu care şi-a potolit maĭ în cele din urmă, simţirea foameĭ. In starea-ĭ de sălbăticie a putut scormoni la rădăcina unuĭ arbore mort, ca să descopere acea specie de bureţĭ numită Miylitta Australia, să se hrănească cu ea, a putut prinde, întîmplător, un vînat. Dar hrana cea maĭ statornică şi maĭ substanţială, de pe acele vremuriĭ, a trebuit să-ĭ fie, cu osebire peştiĭ. Cel dintîĭ meşteşug ce-a trebuit să înveţe omul, a fost acela de-a pescui. La rădăcina arborilor morţĭ, nu maĭ putea creşte chiar a doua zi, planta răpită de-acolo în ajun, vînatul nu se maĭ arăta cu regularitatea cu care vine foamea, şi nu venia aşa de a gata, şi era anevoe de prins. Pe cînd, din apă, şi din acelaşĭ loc de pe ţerm, peştiĭ ieşau în abondenţă: scoicĭ prea gustoase, moluştele de mare chiar, rămîneaŭ în nisip după retrasul valurilor şi trebueau numaĭ culese. Maĭ în sfîrşit, balena, foca, viţelul de mare, somnul, rechinul şi o mulţime alta de peştiĭ, ce masă maĭ gustoasă s'ar fi putut pregăti şi cu atîta mare lesnire.

Dintr'o atare pricină, primele aşezărĭ omeneştĭ aŭ trebuit să aibă loc pe lîngă ape, şi prima îndeletnicire maĭ temeinică a omuluĭ a trebuit să-ĭ fie pescuitul, după cum pescăriea a trebuit să-ĭ fie cea maĭ dintîiŭ şi maĭ temeĭnică hrană. Dovezĭ în sprijin, sînt rămăşiţe de scoicăriĭ, oase de peştĭ găsite ca fosile pe locul celor dintăĭ aşezărĭ omeneştĭ, pe coaste, în Europa şi în America, şi peste tot. Sînt uneltele de pescuit descoperite şi chiar unelte de lucru, făcute din oase de rechinĭ şi altele. Spiritul omenesc a cam putut dormita o vreme, ne-avînd nevoe de o silinţă maĭ mare în dobîndirea hraneĭ, viindu-ĭ hrana aşa zicînd de-a gata. Dar el a fost încaltea în dormitarea-ĭ susţinut, şi, cînd, la cea d'intîiŭ deşteptare, simţi nevoia de strămutare, avu proviziĭ îndestule, să-ĭ înlesnească migraţiunea. Omul a devenit cu vremea vînător, a devenit păstor, a devenit agricultor, dar nu şi-a părăsit niciĭ cînd hrana luĭ primitivă, care, cu cît ajungea el maĭ iscusit, maĭ rafinat în gusturĭ, se prefăcea şi ea maĭ delicioasă, se adapta rafinăriilor luĭ. De unde peştele era mîncat odinioară crud şi chiar adesea putred, cum îl aduceau valurile la ţărm, a prins să se aleagă, a prins să se usuce, a prins să se afume, să se prepare în felurite chipurĭ, să fie hrană consacrată la atîtea şi atîtea popoare. Puteaŭ să fie roade destule la gradul acesta de înaintare, putea să fie carne şi lapte din tot belşugul, peştile nu se cădea să lipsească dintre merinde: el trebuea să preschimbe şi să înlocuiască în unele timpurĭ cu totul, celelalte miljloace de hrană, în orĭ-ce caz să se combimă adesea-orĭ cu ele. Şi la nevoe chiar să susţie viaţa în locul tuturora.

Cu vremea s'aŭ diferenţiat popoare de pescarĭ, ca cele situate pe malurile mareĭ, pe lîngă lacurĭ, pe lîngă rîurĭ marĭ, s'aŭ întemeiat bresle de oameniĭ, carĭ, nu numaĭ că îşĭ trăgeau viaţa din pescărie, dar carĭ cu prisosul, intraŭ în schimb cu popoare industriale, propriŭ zise, cu popoare agricole saŭ cu popoare păstoreştĭ, de ale căror produse se puteaŭ bucura. Şi se făcu cu putinţă, ast-fel, se făcu cu putinţă strămutarea şi aşezarea oamenilor în toate punctele pămîntuluĭ, a oamenilor, carĭ alt-fel poate că nu s'ar fi depărtat de lacurĭ, de rîurĭ şi mare. Circularea şi încrucişarea tutulor roadelor de pe pămînt, din aer şi din ape, şi chiar şi din pămînt, a făcut cu putinţă, să-ĭ fie indiferent omuluĭ, de latitudinea saŭ longitundinea pe care el s'ar fi aflat, avînd la îndemînă, în schimbul munceĭ sale, a roadelor ce le puteà cultiva saŭ făuri pe loc, produsul nu maĭ puţin dé cît al ambelor emisfere. Prin sine, pescăriea, o ramură la urma urmeĭ de producere omenească, a trebuit să se perfecţioneze şi să ajungă la nivelul celor-lalte, să se echivaleze cu ele. A trebuit să introducă unelte perfecţionate, a trebuit să producă după o normă dată, să aibă grija a-şĭ prepara şi conserva produsul, să satisfacă cerinţele pieţeĭ, formată în civilizaţie, şi să îndure fluctuările cereriĭ şi ofertеĭ, fără a fi în scădere, fără a se viţia cum-va. Toate acestea s'aŭ realizat într'o mulţime de părţĭ şi sînt pe cale să se realizeze pretutindeniĭ. Aşa că pescăriea e un articol de bogăţie nesecată, de bogăţie mare, pentru popoarele îmbelşugate în ape.

* * *

In România, pescăriea a fost una din cele mai de seamă îndeletniciri ale locuitorilor ţăreĭ, un foarte frumos ram de producere şi un articol însemnat de schimb, cu alte vorbe de comerţ. Dacă pădurile noastre seculare aŭ fost bogate în vînat, şi dacă poporul stabilit pe locurile acestea, numit în cele din urmă român, nu a fost niciĭ de cum atîta de sălbatec, a cunoscut făurirea armelor şi s'a ştiut sluji de ele cu îndestulă îndemînare, niciĭ o dată nu şi-a putut agonisi cu acestea, în marea luĭ mulţime, o hrană din vînat, hrană obştească. Vînatul a remas pentru el, la urma urmeĭ, cum a rămas la uniĭ nobiliĭ, mai mult o îndeletnicire, de agrement, mai mult un fel de sport, saŭ, cum s'ar zice un lux. Şi dacă locuitoriĭ ţăreĭ aceştia, au avut la îndămîna lor animale domestice, din belşug cu osebire în trecut, dacă aŭ avut păsăriĭ de casă, cîrduriĭ de oiĭ, atîtea vite de tăere, nu tot-deauna atît de scumpe, dacă aŭ cunoscut plugăriea, cultura atîtor plante de hrană, pescăriea a fost şi a remas, din toţiĭ timpiĭ, una din ramurile cele mai însemnate de producere şi de alimentare obştească. S'a întîmplat adesea, să dea molima în vite, saŭ să se ceară peste hotar mai multe, laptele şi brînza să se împuţineze, s'a întămplat să fie secetă, să nu rodească întru atîta cîmpul, cartofuł, şi fasolea să fie rariĭ: peştele pururea a fost din ajuns şi pururea a subvenit necisităţilor vieţeĭ. Heleştaele şi rîurile nu au putut seca dintr'o dată şi toate, şi, în tot cazul, depozitele nu s'aŭ putut istovi. Peştele a fost din vechime hrana de predilecţie a imenseĭ majorităţi, întîiŭ ca mai la îndemînă, şi procurîndu-se şi eftin, după mijloacele pe cariĭ le putea da mulţimeĭ o muncă răsplătită mai în de obşte răŭ.

Apele ce udă ţara românească aŭ fost în totdeauna producătoare de un peşte minunat şi într'o cantitate atît de mare, cum n'aŭ fost pilde în Europa. Străiniĭ cariĭ aŭ trecut pe vremuriĭ, saŭ aŭ trăit pe locurile acestea şi aŭ scris despre ele, nu şi-aŭ putut ascunde mirarea, văzînd atîta mare îmbelşugare, atîta bogăţie. Şi-s foarte numeroase scriptele în cariĭ se atestează despre cîtimea şi despre minunăţia peşteluĭ nostru. Unul într'o vestită carte, în care se descrie anume situaţiea ţărilor noastre, pomeneşte curat: «Lacurile şi rîurile acestor ţăriĭ, a Principatelor Române, furnică de peştiĭ ceĭ mai delicioşi. Iar cantitatea nenumărată, de toate soiurile, care se află în Dunărea, întrece tot ce se poate închipui. Iţi vine greŭ să crezi, cînd n'ai văzut cu ochiĭ». Pe lîngă că însă un articol foarte de samă de hrană la băştinaşiĭ ţăriĭ, peştele din rîurile şi lacurile noastre se exportă în foarte mare cîtime, se exportă în Galiţia şi Podolia, în Austro-Ungaria, în Rusia, la Constantinopol, în Grecia, în Insulele Arhipelaguluĭ, şi peste tot Orientul. Venitul ce se aducea prin asta visteriilor statuluĭ, respectiv Domnilor, era cu totul însemnat faţă de cele-l'alte veniturĭ ce se scoteaŭ de-aiurea. Folosiaŭ şi proprietariĭ, folosiaŭ şi aşezemintele publice bună oară ca mănăstirile, pe ale căror moşiĭ prea rar, chiar foarte rar, să fi lipsit un iaz, folosiaŭ şi arendaşiĭ de bălţi, şi arendaşiĭ apelor şi folosia o întreagă lume de bres laşi care îmbrăţoşase anume meseria aceasta de pescariĭ. Şi se punea o îngrijire mare, de a se popula rîurile cu peşte tot mai mult, de a se potrivi smîrcurile, de a se regula locurile joase, a se alimenta cu apă de izvoare şi apă de pîrae, a se preface în heleştae.

Un moment totul a prins să decadă: apele să se împuţineze în peşte şi speciile alese să se răreasc̆ă foarte tare. Ne mai fiind niciĭ o regulă în pescuire şi autoritatea cîrmuitoare ne mai îndeplinind o observare destul de strictă, şi rîvna de avuţie şi de îmbogăţire grabnică crescînd, se dete totul jafuluĭ. O dată arenda încasată, puţin le mai păsa proprietarilor a căror grijă era atrasă în altă parte, puţin îĭ mai păsa, cu atît mai mult statuluĭ ajuns pe mîna unor speculatoriĭ viţiaţi, ca să mai pue vre-o limită arendaşilor lor. Saŭ urmărindu-se de a se scoate momentan pre cît mai multă dijmă, de către toţi, se lăsară apele pe mîna unor pescuitoriĭ hainiĭ, de obiceiŭ veniţi de pe aiurea şi gata de-a pleca, cariĭ ca să cîştige mai mult şi mai în scurt, şi eĭ nu mai cruţaŭ niciĭ un mijloc să cureţe tot peştele, să nu mai lese niciĭ de sămînţă. Şi afară că se pescuĭa în tot timpul, fără o clipă de răgaz, că nu se respecta niciĭ vremea reproducereĭ saŭ a depunereĭ ouălor, afară că se întindeaŭ pe la guriĭ miĭ şi miĭ de cîrlige şi de reţele, din care nu putea scăpa niciĭ un peşte mai mare, se întrebuinţa chiar otrăvirea apelor, şi chiar şi dinamita. Lucru care aduse în scurtă vreme o foarte mare scădere, în numărul celor cariĭ se ocupaŭ odinioară cu pescăria şi cariĭ se hrăniaŭ din ea, care aduse în exportul de peşte o foarte

simţitoare scădere, care aduse, prin urmare, o foarte simnţitoare scădere chiar în veniturile ţăreĭ. Şi dacă ar fi mers înainte, o perspectivă din cele maĭ triste ne aştepta pe viitor. Apele noastre limpezĭ, poate că ar fi devenit prea limpezĭ. Contrabalanţarea concurenţeĭ ce se face producereĭ noastre agricole, pe care noĭ ne răzămăm maĭ mult, concurenţă ce ni se face de către Indiĭ şi de America, contrabalanţarea aceasta ar fi fost nimicită. Hrana ce o întrebuinţează din pricina avantagiilor eĭ, în starea actuală, marea mulţime, cu osebire a celor ce muncesc, s'ar fi împuţinat saŭ ar fi lipisit. În fine o întreagă stricare de echilibru în organismul economic al ţăreĭ.

Dar lucrurile nu trebuiaŭ să ajungă pînă aci. Atrăgîndu-se luarea aminte a conducătorilor statuluĭ, cu vremea maĭ prevăzătorĭ, asupra celor ce ne amenințaŭ, asupra ruineĭ în care trebuia să cădem cu siguranţă, se căută numaĭ de cît să se pue o stavilă acelor practicĭ rele şi să se facă o îndrumare nouă, o îndrumare sănătoasă. O lege a pescăriilor veni să pună capăt prădăreĭ şi devăstăreĭ apelor, să regulamenteze pescuitul, oprind uneltele vătămătoare, oprind de a se prinde şi vinde peştiĭ, şi stabilind anume timpurĭ de cruţare, cînd orĭ-ce pescuire să fie interzisă: cînd peştiĭ îşĭ depun ouăle şi cînd se face creşterea şi rodirea. Se maĭ prescrie măsurile de repopulare, stabilindu-se în cuprinsul uneĭ ape o regiune neutră, un anume loc de cultură, unde să nu se pescuiască nicĭ cum, şi unde să se aclimatizeze speciĭ nouă de peştĭ. Şi se înfiinţă un serviciŭ public, un întreg departament, însărcinat cu aplicarea regulamentelor, cu facerea de cercetărĭ ştiinţifice, pentru sporirea productivităţeĭ apelor, în fine cu întreaga exploatare a peşteluĭ public. Dovada cea maĭ vie de starea în care totul ajunsese. Şi mulţămită unor asemenea măsurĭ, bălţile noastre aŭ început să fie populate din noŭ, Dunărea să-şĭ împle albiea din noŭ cu peştele-ĭ de odinioară, atîta de îmbelşugat, atît de felurit şi atît de gustos. S'aŭ proectat cherhanale sistematice, unde să se depue peştele proaspăt, unde să se săreze, să se conserve cel destinat conservăreĭ; s'aŭ proectat, pentru transport, mijloâce propriĭ, ca toate pieţele să fie alimentate cu peşte viŭ şi în cătimea necesară, se înlesni apoĭ şi se spori exportul. Cu alte vorbe, prinseră să se iea toate măsurile ca industria pescărieĭ noastre să nu rămîe în urmă, să fie la nivelul celor maĭ bine conduse industriĭ similare ce există. Şi e măcar un ideal, şi e măcar pe cale, ca să nu afirmăm de o cam dată prea mult.

* * *

Mărginindu-ne cam aicĭ desvoltările noastre generale, voim să aducem acuma lucrul la oare-carĭ date. In privinţa producereĭ şi exploatăreĭ peşteluĭ, ţara se împarte în treĭ regiunĭ. Anume: Regiunea interioară, regiunea dunăreană şi regiunea maritimă. Regiunea interioară, se sub-împarte la rîndul eĭ în două secţiĭ: a lacurilor şi cea a rîurilor pescuibile. Regiunea dunăreană se sub-împarte: în secţia Dunăreĭ înguste, secţia bălţilor, secţia lagunelor şi secţia revărsăturilor. Regiunea maritimă, se sub-împarte în secţia răvărsăturilor şi bălţilor mărginaşe, secţia ţărmurilor şi secţia mareĭ în largul eĭ. Ca întindere de suprafeţe, pentru secţia lacurilor, vom avea că la 80.000 de hectare, iar pentru secţia rîurilor, ca la 256.500 hectare. Secţia Dunăreĭ înguste, fără revărsăturĭ, se întinde pe o distanţă de 215 km., fără o suprafaţă estimată, pentru-că partea aceasta de Dunăre, din pricina diferitelor piedicĭ ce le prezintă încă, este aproape neexploatabilă de peşte. Secţia bălţilor saŭ Dunărea propriŭ zisă cu bălţile formate de ea, se întinde pe o distanţă de 360 km., c'o suprafaţă ca la 200.000 hectare. Secţia lagunelor, cu braţele, şanalele şi bălţile dintre acestea, se întinde pe o distanţă de 260 km., c'o suprafaţă de 260.000 de hectare. Secţia delteĭ Dunăreĭ, pe o distanţă de cîte-va sute km., c'o suprafaţă neestimată. Secţiea revărsăturilor de pe laturile delteĭ, cuprinde o suprafaţă de vre-o 80.000 hectare. Regiunea maritimă, se întinde pe o distanţă de 8 km., litoral, pe 230 km., mare. In rezumat, pentru regiunea interioară, lacustră şi a rîurilor pescuibile, vom avea la o laltă, ca la 316.000 hectare. Pentru regiunea dunăreană, vom avea 540.000 hectare, în plus secţiea gurilor. Iear pentru regiunea maritimă, vom avea ca la 2.000 km. p. De o nomenclatură amănunţită a regiunilor, cu toate sub-împărţirile lor am socotit că ne putem scuti, de oare-ce am socotit că ne-ar eşi din cadru.

Cît despre diferitele speciĭ de peştĭ, carĭ trăesc în apele Românieĭ, ieată enumerarea lor, după cercetătorĭ competenţĭ: Morunul (acipenser huso), Nisetrul (acipenser Güldenstaedtii), Păstruga (acipenser Stelatus), Bogzarul (acipenser gmelini),

Cega (acipenser ruthenus), Viza (acipenser schypa), şi toate speciile de sterleţĭ. Totalitatea speciilor de şalăŭ saŭ suduc (lucioperca Sandra vulgaris şi maritima), Crapul (ciprianus carpie), Linul (tinea vulgaris), Mreana (barbus fluviatilis), Scobarul (condrostoma nasus), Cosacul (abramis brama şi abramis balerus), Plătica (blica argiloleaca şi blica bjorneka), Caracuda saŭ caras (carasius vulgaris), Văduviţa (leviscus virga), Babuşca (deordinus erythropthalamus). Somnul de toate mărimile, Păstrăvul, Ciupenca, Horvatul, Morunaşul, Peşte ţigănesc, o speţă a Mreaneĭ, Zgrăvoacea. Apoĭ diversele speciĭ de plevuştĭ, albişoara, obleţul, ciortanul şi ciortănaşul, scrumbiea, hamsiea, roşioara, ghidiciul şi în fine ţiparul. Din crustacee, racul (astacus fluviatilis şi leptodacus), scoicĭ, midiĭ, stridiĭ. In lacurile interioare, afară de crap, şalăŭ, ştiucă, lin, se cultivă, cu osebire în lacul Snagov, vestita plătică de Snagov. In lacurile Crevidia, Obileştĭ, Preasna, proverbialul lin. In lacul din Moştiştea, renumiţiĭ şalăĭ. Maĭ toate lacurile avînd în ele racĭ şi scoicĭ. In rîurĭ, se găsesc peştiĭ ceĭ maĭ gustoşĭ, în frunte cu mreana, şalăul, ştiuca, chiar somnul, linĭ, plăticĭ, caracude, albişoare. La gurele Dunăreĭ se prind morunĭ, sturionĭ. Din mare sînt scrumbiĭ, chefalĭ saŭ burbunĭ, midiĭ, stridiĭ. Ca mijloace de prins, sînt undiţa, şi tarbucul, pe rîurĭ, diferite soiurĭ de plăşĭ. Plăşĭ şi năvoade şi diferite coteţe, îngrăditurĭ, pe lacurĭ, pe revărsăturĭ şi pe bălţĭ. Pe Dunăre şi pe mare, cîrmace, năvoade, bateluri, scormonitoare, acostatoare. In aşteptare de unelte maĭ perfecţionate, la înălţimea ştiinţeĭ şi tecniceĭ moderne.

Pentru mişcarea noastră comercială, vom avea în vedere: comerţul nostru de pescărie în Rusia şi Austro Ungaria, comerţul nostru cu Germania, Turcia, Serbia şi Bulgaria, comerţul nostru de pescărie cu Anglia, Franţa, Italia, Olanda, Belgia şi Grecia. Vom avea în vedere exportul nostru de peşte proaspăt şi sărat, exportul nostru de icre, conserve fine de peşte şi crustacee. Şi vom avea oglindirea în scurt, în următoarele cifre: Exportul nostru în Rusia, pentru perioada de la 82—97, se cotează, în medie anuală ca la 800.000 kgr. de peşte. Exportul în Austro-Ungaria, pentru aceea-şĭ perioadă, se cotează în medie anuală, de 300.000 kgr., cu o tendinţă de urcare de la 87 încoace. Exportul în Germania, de o cam-dată e minim. In Turcia, în perioada de la 81—86, s'a exportat în medie, ca la 129.000 kgr. anual. De la 86—95, exportul s'a redus la 20.000 kgr. Iar de la 95—99, media exportuluĭ nostru de peşte, e de 300.000 kgr. anual. Exportul nostru în Serbia, pe perioada de la 81—91, se poate cota în medie anuală, de 120.000 kgr., scăzînd la 5.000 kgr. pentru perioada de 91—96, şi reurcîndu-se în 98, la 6.000 kgr. In Bulgaria, în perioada de la 81—88, s'a exportat în medie anuală, ca la 230.000 kgr. peşte, scăzînd la 75.000 în perioada de la 88—97. Cu Anglia, Franţa, Italia, Olanda, Belgia şi Grecia, nu am avut de cît relaţiĭ de import. Exportul peşteluĭ nostru proaspăt şi conservat stă în balanţa următoare: Intre aniĭ 81—94, exportul nostru de peşte conservat a fost în medie, de 400.000 kgr. anual. De la 94—97, de 100.000 kgr. medie anuală, urcându-se în 98, la 600.000 kgr. Exportul peşteluĭ proaspăt a fost între 81—84: 1.600.000 kgr. De la 84—88, se ridică la o medie anuală de 2.000.000 kgr., pentru a oscila în aniĭ următorĭ 89 - 91, între 1.600.000 şi 1.300.000 gr., şi a se reurca şi menţine pînă la 98, la media de 1.800.000 kgr. In privinţa exportuluĭ nostru de icre, conserve fine de peşte şi crustacee, statisticele ne arată cifrele următoare: Intre 81—86, am exportat 20.000 kgr. Intre 86—92, cota aceasta se reduce. La 93 revine la 15.000 şi se menţine pînă la 95. La 95 se urcă la 35.000 kgr. pentru a reveni la 97, iarăşĭ la 10.000 kgr. Cifra exportăreĭ de acuma de o cam dată nu se constată a fi în urcare.

Dacă am fi oglindit acolo cifra importuluĭ, am fi văzut că, dacă pentru perioada de la 82—96 a fost necesar, aproape de vre-o treĭ orĭ maĭ mare, între 4 şi 6 milioane kgr., pe cînd exportul abia de s'a urcat la 2.000.000 kgr., de la 97—98 exportul nostru a arătat tendinţa de a fi din noŭ covîrşitor, precum aŭ fost în perioadele de maĭ 'nainte chiar pe la 81—82. Faptul se datoreşte măsurilor luate, de a se pune capăt exploatăriĭ rudimentare de tot şi vandalice ce ajunsese aproape să pustiiască apele. Se datoreşte tuturor măsurilor carĭ s'aŭ maĭ putut lua şi ale căror resultate aŭ putut să se facă simţite. Pentru a ne fixa aicĭ şi a tot fi în urcare, oamenĭ cunoscătorĭ, cu grije de prosperarea finanţelor ţăreĭ, cu grije de bună starea şi îndestularea tuturor locuitorilor eĭ, întru cît bună starea şi îndestularea aceasta se poate resimţi în ordinea actuală, şi-ĭ compatibilă cu ea, uniĭ ca aceştia aŭ maĭ

propus în dezbatere pentru a se găsi soluţiĭ următoarele puncte: Căutarca în regie de către stat a pescuituluĭ pe partea ce e proprietatea sa, cuprinzîndu-se şi bălţile de pe cele 102 moşiĭ ale sale carĭ se arendează acum la o laltă. Mijloacele de exploatare. Vînzarea peşteluĭ proaspăt. Păstrarea peşteluĭ viŭ pînă la desfacerea pe loc saŭ transportarea luĭ în stare proaspătă maĭ departe. Conservarea peşteluĭ rămas nevîndut saŭ netransportat. Prepararea icrelor şi conservelor alese. Concurenţa cu peşte proaspăt, conservat, cu derivatele luĭ pe pieţele străine. Inceperea lucrărilor hidrotecnice. Intemeerea culturel raţionale. Debuşeurĭ. Incurajarea particularilor în întreprinderĭ de produse şi exploatărĭ în ale pescăriilor. Regimul pescăriilor. Chestia săreĭ din punctul de vedere al manufactureĭ conservelor. Chestia pescuirilor şi a întemeereĭ breslelor pescăreştĭ... S'aŭ maĭ propus mijloace particulare pentru ameliorarea bălţilor, mijloace însă carĭ se resumează în generalitatea lor, în punctele enumerate maĭ sus. Cu punerea în vedere şi vulgarizarea acestora, scurta noastră ochire, necesar scurta noastră ochire, cît se atinge de pescăriĭ, poate lua sfîrşit.

Concert romîn în Oradea Mare.

Noĭ Româniĭ din ţările de sub coroana sfîntuluĭ Ştefan suntem maĭ bogaţĭ în talente reale de cît ne cred fraţiĭ din regat, numaĭ cît noĭ nu le ştim preţui, iar fraţiĭ din regat n'aŭ prilej să le cunoască şi preţuiască...

La $^{14}/_{26}$ Februarie tinerimea română academică din Oradea-Mare a aranjat un concert la care şi-aŭ dat concursul treĭ artiste române, ale căror nume abia vor fi străbătut dincolo de munţĭ, carĭ la noĭ însă se amintesc cu mîndrie.

Aceste treĭ artiste talentate sînt: violonista *Adelina Piso*, elevă a conservatoruluĭ din Viena, cîntăreaţa *Valeria Papp*, elevă a conservatoruluĭ din Budapesta, şi pianista *Olivia Bardoşy*, absolventă a institutuluĭ domnişoarelor engleze din Mindelheim (Germania).

Sînt convins, că dacă ar fi concertat dincolo, ziarele ar fi fost pline de elogiĭ la adresa lor...

La noĭ?... Şi la noĭ aŭ scris ziarele cu însufleţire despre ele, dar noĭ n'avem public pricepător, care să ştie trage din aceste apreţiărĭ consecinţele naturalĭ. Noĭ nu ceia ce ştim preţui avem.

D-şoara *Adelina Piso* e violinistă perfectă. Nu ştiĭ, să admirĭ maĭ mult cîntul eĭ plin de vervă saŭ claritatea şi preciziunea luĭ. A cîntat «Legenda» luĭ Wienavsky cu o rară măestrie. Ceĭ carĭ cunosc această piesă grea, vor şti conchide la arta eĭ... Durere numaĭ, că violina d-şoareĭ Piso pe departe nu stă pe nivelul arteĭ sale! N'are poate altă valoare de cît că a fost odată în mîinile uneĭ artiste ca d-şoara Piso. Şi valoarea asta îĭ va creşte mereŭ, căcĭ noĭ nu prea avem mecenaţĭ, carĭ să jertfiască ceva în interesul artelor.

D-şoara *Valeria Papp* e o cîntăreaţă cu un glas de sopran dulce şi limpede. Cîntă nemţeşte tot atît de preciz ca italieneşte, şi franţuzeşte tot atît de duios ca româneşte.

Cea maĭ tînără dintre artiste şi căreia i se poate proroci viitorul cel maĭ frumos — e d-şoara *Olivia Bardoşy*. E abia în primul stadiu al desvoltărĭ sale artistice — şi totuşĭ şi-a cîntat piesele cu atîta simţ şi pricepere muzicală, în cît te întristează gîndul, că un ast-fel de talent e osîndit să se ascundă între zidurile unuĭ orăşel.

D-şoara Bardoşy a obţinut la Augsburg (Bavaria) între 40 de concurente în locul întîĭ diploma de profesoară de pian pentru şcolile superioare de fete. Incă un an doĭ de conservator şi — cu mîndrie am citi elogiile străinilor.

D-şoara Bardoşy azĭ trăeşte în Sibiŭ dînd oare de pian.

Ceĭ carĭ cunosc publicul nostru şi maĭ ales lipsa luĭ de pricepere şi interes în ceea-ce priveşte arta şi artiştiĭ — nu se va mira că d şoara Bardoşy e nevoită să-şĭ risipe puterile în istovitoare lecţiĭ de pian — această boală fatală pentru toate talentele.

Dar noĭ nu putem face nimic! In zadar am aranja concerte în beneficiul lor — s'ar sfîrşi numaĭ cu un fiasco.

Nu s'ar putea însă aranja cumva un concert în Bucureştĭ înaintea unuĭ public pricepător de muzică şi cu interes faţă de ea?

S.

D-l Ovid Densuşianu a pus sub presă la Paris primul volum din *Histoire de la langue roumaine*... Lucrarea complectă va cuprinde o expunere asupra istorieĭ limbeĭ române de la origine pînă astăzĭ şi va apare în două volume. Fie-care volum va fi publicat în două fascicule de 200—300 paginĭ.

Amicii și vrăjmașii cestiunei naționale.

(Conferință rostită la «Liga» din T. Severin, în ziua de 20 Noembrie 1899 de *Const. N. Tanoviceanu.*)

Conferențiarul începe prin a accentua importanța cestiuniĭ naționale, o cestiune «inepuisabilă» și «inevitabilă» în acela-șĭ timp. Explică rațiunea acestor două cuvinte. Împarte pe-aceĭ ce se ocupă cu cestiunea națională la noĭ în două marĭ categoriĭ: amicĭ și vrăjmașĭ. Definește pe ceĭ dintîĭ: aceĭ ce dau, necondiționat, concurs orĭ-căreĭ întreprinderĭ patriotice într'această țară.

Golul ce se resimte, din zi în zi, maĭ mult la Ligă — acea fortăreță a aspirațiunilor noastre naționale — ne arată cît de redus e numărul acestora.

Indică rolul și răspunderea pe care o are politica—ucigașa tuturor avînturilor marĭ la noĭ— într'această stare de lucrurĭ. Denunță, ca adversarĭ aĭ cestiuniĭ naționale, pe aceĭ ce, conștient sau inconștient, sacrifică interesul patrieĭ, intereselor vremelnice de partid ; și, cu această ocasiune se ridică contra foștilor amicĭ aĭ Ligeĭ carĭ, la un moment dat, se retrag din luptă, pentru a reveni, cînd interesele politice *cer acest sacrificiu.* Înfierează oportunismul acestora, și le cere să-șĭ aleagă: sau la Ligă, unde să se devoteze complect intereselor patrieĭ sau să rămînă, de vecĭ, robiĭ propriilor lor interese.

Relevează ridiculul acusațiuniĭ, ce 'ĭ aduc Ligeĭ uniĭ adversarĭ aĭ eĭ — recunoscuțĭ politicianĭ — care'șĭ justifică resentimentul lor față de această instituțiune, prin faptul că la Ligă ar fi pătruns politica. Nu se sperie de retragerea acestora: o dorește.

Rolul Ligeĭ s'a împlinit pe jumătate. Dacă cestiunea națională se bucură azĭ de oare-care popularitate în țară și de simpatiĭ puternice peste granițe, dacă lupta între partide s'a pus, de la o vreme, pe un tărîm maĭ sănătos, obligînd pe ómeniĭ noștri de stat să se intereseze maĭ de aprópe de soarta fraților noștri de afară din Regat, acest resultat se datorește, evident, acțiuniĭ înțelepte și stăruitoare a Ligeĭ, aĭ căreĭ soldațĭ maĭ valoroșĭ s'aŭ perindat, și se perindează, în capul afacerilor noastre publice.

Rămîne ca Liga să-șĭ împlinească și cea-l-altă jumătate a roluluĭ eĭ, deșteptând masele populare din letargia lor și făcîndu-le conștiente de datoria lor patriotică.

Acesta trebue să fie programul generațiunilor viitoare.

L'HUMANITÉ NOUVELLE

REVUE INTERNATIONALE

SCIENCES, LETTRES ET ARTS

Paraît mensuellement en un volume in-8° d'au moins 128 pages de texte et d'illustrations.

La Revue ne publie que de l'inédit.

DIRECTEUR SCIENTIFIQUE : **A. HAMON.** — DIRECTEUR LITTÉRAIRE : **V.-EMILE-MICHELET**

L'Humanité Nouvelle est l'organe libre de la pensée humaine, des tendances les plus larges et les plus indépendantes en matières scientifiques et artistiques. C'est ce qui explique le succès rapide et considérable qu'elle a obtenu. Aucune publication mensuelle de langue française de cette importance ne coûte aussi bon marché.

L'Humanité Nouvelle contient des articles de sciences sociologiques, biologiques, mathématiques géographiques, physiques, chimiques, de philosophie, de littérature et d'art, des nouvelles, des vers, des contes, des romans, du théâtre, dus aux meilleurs auteurs de tous les pays. Dans chaque numéro il y a des chroniques littéraire, artistiques, théâtrale, une revue des revues et des livres de toutes les langues et de tous sujets. Aucune Revue ne peut rivaliser avec l'*Humanité Nouvelle.*

Envoi d'un numéro spécimen franco sur demande.

ABONNEMENTS { Union postale, un an 15 fr.; 6 mois 8 fr. Le n° 1 fr.50
France et Belgique, un an 12 fr., 6 mois 7 fr. Le n° 1 fr. 25.

Librairie C. REINWALD. — SCHLEICHER Frères, Éditeurs

VI-e PARIS — 15, rue des Saints-Pères, 15 — PARIS VI-e